

OULUN SEUDUN YMPÄRISTÖTERVEYDENHUOLLON ALUEELLINEN KEHITTÄMISKOKEILU HANKKEEN VÄLIRAPORTTI SYYSKUU 2003

1. JOHDANTO

Oulun seutu hyväksyttiin maaliskuussa 2003 sosiaali- ja terveysministeriön sekä maa- ja metsätalousministeriön rahoittamaan ympäristöterveydenhuollon alueellinen kehittämiskojeilu (YTAKE) –hankkeeseen 11 muun kokeilualan kanssa. Kokeilussa kannustetaan kuntia tiiviimpään yhteistoimintaan ympäristötoimialalla ja kokeillaan eri yhteistoimintavaihtoehtojen toimivuutta käytännössä.

Oulun seudulla on selvitetty ympäristöpalveluiden tilannetta jo ennen YTAKE-hankkeen käynnistämistä osana seutukuntien tukihanketta. Sisäministeriön rahoittaman seutukuntien tukihankkeen (SEUTU-hankkeen) tavoitteena on edistää kuntien välistä vapaaehtoista yhteistyötä. Käytännön yhteistyö suunnitellaan ja toteutetaan kunnissa ja seutukunnissa. SEUTU-hankkeen projektisuunnitelmassa ja Oulun seudun seutusopimuksessa kunnat ovat nostaneet ympäristötoimialan keskeiseksi kehittämiskohteeksi.

2. LÄHTÖTILANNE JA KEHITTÄMISTARVE

2.1 Hankkeen tausta ja sisältö

Eläinlääkintähuollon, ympäristönsuojelun ja ympäristöterveydenhuollon seutuyhteistyön mahdollisuuksia alettiin selvittää Oulun seudulla vuonna 2001 osana SEUTU-hanketta. Tavoitteiksi mainittiin palvelutason parantuminen ja kustannussäästöt. SEUTU -hanke järjesti ympäristöyhteistyöseminaarin, jossa olivat edustettuina seudun kuntien ympäristönsuojelusta, ympäristöterveydenhuollosta ja eläinlääkintähuollosta vastaavat henkilöt. Lisäksi asetettiin ympäristöpalvelutyöryhmä tekemään kartoitusta ympäristöpalvelujen tilanteesta ja yhteistyömahdollisuuksista Oulun seudun kunnissa. Selvitys valmistui vuoden 2002 lopulla. Samaan aikaan Oulun seutu ilmoittautui STM:n ja MMM:n alueellisen yhteistoiminnan kokeiluun. Myönteinen rahoituspäätös saatiin maaliskuussa 2003.

Hankkeessa on Oulun seudulla mukana ympäristöterveydenhuollon (sisältäen eläinlääkintähuollon) lisäksi ympäristönsuojelu. Tavoitteena on rakentaa ympäristöpalveluiden seudullinen yhteistoimintamalli ja kokeilla sen toimivuutta käytännössä. Yhteistyön kautta ympäristöpalveluiden viranhaltijat voivat erikoistua nykyistä paremmin ja hyödyntää alueella jo olevaa asiantuntemusta. Yhteistyömalli sisältää muun muassa yhteiset viranhaltijat, toiminnan keskitetyn johdon, yhteisen toimintajärjestelmän ja valvontaohjelman, tietohallinnon kehittämisen sekä neuvonnan ja tiedotuksen keskittämisen.

2.2 Nykytilan ongelmat ja tarpeet

Erityisesti ympäristöterveydenhuollon voimavarat ovat Suomessa vähentyneet 1990-luvulla, eikä Oulun seutu tee tässä poikkeusta. Samanaikainen voimavarojen väheneminen ja tehtävien lisääntyminen ja monimutkaistuminen ovat aiheuttaneet ongelmia. Muut-

tuvan lainsäädännön ja EU:n jäsenyyden myötä laajeneva ympäristötoimialan tehtäväkenttä tarvitsee erikoistumista. Seudullisen ympäristöpalvelujen yksikön myötä kuntien voimavarat yhdistämällä voidaan saavuttaa selkeät synergiaedut: toiminta tehostuu muun muassa erikoistumisen, töiden keskitetyn organisoinnin, yhteisen valvontasuunnitelman ja toimintajärjestelmän kautta. Tehostunut toiminta takaa myös paremman palveluiden laadun.

Nykytilanteessa ympäristöpalveluiden viranhaltijat joutuvat käyttämään työaikaansa muidenkin kuin substanssiasioiden hoitoon. Järkevämpää olisi hoitaa hallinnolliset tehtävät keskitetysti. Palvelutason parantamisessa tärkeä tekijä on myös sijaisuuksien järjestäminen, nykyisessä tilanteessa yhden viranhaltijan kunnissa se on vielä ongelmallista.

3. KEHITTÄMISPROSESSI

3.1 Hankkeen organisointi

Oulun seudun seutuhallitus asetti hankkeen ohjausryhmäksi seudun kehittämisryhmän täydennettynä läänihallituksen ja ministeriöiden edustajilla. Lisäksi seutuhallitus nimesi hankkeelle seitsemästä henkilöstä koostuvan työryhmän. Hankkeelle palkattiin projektipäällikkö 1.5.2003 alkaen. Edellä mainittujen ryhmien lisäksi hanketta työstetään käytännön valmistelun tasolla ympäristöpalveluiden viranhaltijakokouksissa.

3.2 Toimenpiteet ja eteneminen

Hankkeen työryhmä on kokoontunut syyskuuhun 2003 mennessä viisi kertaa ja hankkeen ohjausryhmä neljä kertaa. Lisäksi projektipäällikkö on osallistunut ympäristötoimialan viranhaltijakokouksiin, joiden kokoontumistiheyttä on hankkeen alettua tiivistetty. Ympäristöterveydenhuollon (sisältäen eläinlääkintähuollon) viranhaltijoille ja hankkeen ohjaus- ja työryhmälle on järjestetty myös yhteinen seminaari 21.8.2003. Ympäristönsuojelun viranhaltijoille on puolestaan järjestetty infotilaisuus, jossa sovittiin jatkotyöskentelystä.

Hankkeen alussa rakennettiin kolme toimintamallia ympäristöpalvelutyöryhmän tekemään kartoitukseen perustuen. Toimintavaihtoehtoja olivat VE1 Yhteinen toimipiste, VE2 Viranomaisyhteistyö ja VE3 Eteläinen ja pohjoinen toimipiste. Hankkeen ohjausryhmä päätyi ympäristöterveydenhuollon osalta vaihtoehtoon yhteinen toimipiste. Selvitettävänä ovat olleet toimintamallin organisointi, hallinnolliset kysymykset sekä kustannukset. Samat asiat selvitetään myös eläinlääkintähuollon ja ympäristönsuojelun osalta. Aikataulusta hankkeen ohjausryhmä esitti seutuhallitukselle kaksi vaihtoehtoa: a) ympäristöterveydenhuolto ja eläinlääkintähuolto järjestetään seudullisesti 1.1.2004 alkaen ja ympäristönsuojelu 1.1.2005 alkaen b) ympäristöterveydenhuolto, eläinlääkintähuolto ja ympäristönsuojelu järjestetään kaikki seudullisesti 1.1.2005 alkaen.

Seutuhallituksen elokuussa tekemän kannanoton mukaisesti asiaa valmistellaan niin, että Oulun seudun kuntien ympäristöpalvelut järjestetään seudullisesti vuoden 2005 alusta lähtien (vaihtoehto b). Tähän liittyen on alettu rakentaa seudullisen ympäristöpalveluyksikön prosessilähtöistä toimintajärjestelmää. Prosessien ja rakenteiden läpikäynnillä parannetaan organisaation suorituskykyä, toimivuutta sekä asiakaspalvelua. Seudullisen yksikön kannalta prosessien kuvaus edesauttaa työmenetelmien yhdenmukaistamista ja parhaiden käytäntöjen käyttöönottoa. Ympäristöpalvelujen viranhaltijoille onkin järjestetty yhdessä Oulun kaupungin verkkopalvelut –hankkeen kanssa prosessien mallintamiskoulutusta.

4. ARVIO TÄHÄN MENNESSÄ SAADUISTA TULOKSISTA

Hanke on edennyt Oulun seudulla ripeästi, koska asiaa oli valmisteltu virkamiestyönä varsin pitkälle jo ennen varsinaisen hankkeen alkamista. Myös seutuyhteistyön ”perinteet” ovat vauhdittaneet hanketta, Oulun seudulla kuntarajat ylittävä yhteistyö on konkreettista, jokapäiväistä toimintaa. Koko seudun hyvinvointi ohittaa lyhyen tähtäimen kunta- ja ryhmäkohtaiset edut.

Ympäristötoimialan viranhaltijat on otettu mukaan suunnittelemaan hanketta. Tähän mennessä eri toimintamallien etuja ja haittoja on useaankin otteeseen pohdittu yhdessä ympäristöterveydenhuollon viranhaltijoiden kanssa, ja samoin tullaan tekemään ympäristönsuojelun viranhaltijoiden kanssa. Viranhaltijakokouksissa yhteistoimintaa valmistellaan lähinnä case-tyyppisesti. Asioiden avoin valmistelu ja yhteinen työstäminen hälventää mahdollisia pelkoja ja epäilyjä. Osallistava suunnitteluprosessi on otettu hyvin vastaan.

5. JATKOTYÖSKENTELY

MMM ja STM ovat varanneet vuoden 2004 talousarvioihinsa yhteensä 400 000 € määrärahaa kokeilun jatkamiseksi. Jatkorahoitushakemus Oulun seudun kokeilulle lähetetään hankkeen seurantaryhmälle joulukuussa 2003.

Valmistelutyö etenee jatkossa liitteen 1 mukaisesti.

Koko yksikön toimintajärjestelmän rakentaminen aloitetaan lokakuussa 2003. Arvioinnin kautta toimintaa voidaan yhtenäistää ja parantaa. Toimintajärjestelmän kautta toimintamallit saadaan yhtenäiseksi, lisäksi voidaan kartoittaa ne alueet, jotka kaipaavat kehittämistä. Myös tietojärjestelmien ja tiedonkeruun yhtenäistämiseen liittyvät kysymykset tulee selvittää osana toimintajärjestelmää.

Muita selvitettäviä asioita koko ympäristöpalvelujen yksikön osalta ovat hallintoon liittyvät kysymykset, kustannukset (koko yksikön budjetti vuodelle x), tuotteistaminen ja malli kustannusten jaosta.

Ympäristönsuojelun osalta tehdään samanlaiset kartoitukset kuin ympäristöterveydenhuollosta on nyt tehty (jatkodelegoinnit, lautakunta-asiat, henkilöstö, organisaatio, kustannukset). Ympäristönsuojelun eri osa-alueet ja niiden erilaiset valmiudet seutuyhteistyöhön otetaan tarkasteluun.

Eläinlääkintähuollon osalta selvitetään päivystyspiirijakoon mahdollisesti liittyvät ongelmat, rakennetaan toimintamalli (toimitilat, työnjako yms.) ja tehdään kustannuslaskelmat.

Ympäristöterveydenhuollossa tärkeimpiä tehtäviä jatkossa ovat valvontakohteiden ilmoitus yhtenäisesti, yhteisen valvontasuunnitelman laatiminen, erityisosaamisen kartoitus ja työnjako. Koska elintarvike- ja ympäristölaboratorio tulee olemaan osa seudullista yksikköä, laboratorioon liittyvät asiat tullaan myös selvittämään.

Valmistelutyön aikataulu 2.10.03

	2003				2004					
	syyskuu	lokakuu	marraskuu	joulukuu	tammik.	helmik.	maalisk.	huhtik.	toukok.	kesäk.
yksikön toimintajärjestelmä										
hallintoon liittyvät kysymykset										
tuotteistaminen										
malli kustannusten jaosta										
tietojärjestelmien yhtenäistäminen										
koko yksikön budjetti vuosi x										
ympäristönsuojeluasiat										
toimintamallit										
kustannuslaskelmat										
delegoinnit ja lautakunta-asiat										
valvontakohteet, -suunnitelma										
erityisosaamisen kartoitus, työnjako										
henkilöstöasiat										
ympäristöterveydenhuolto										
valvontakohteet, -suunnitelma										
erityisosaamisen kartoitus, työnjako										
henkilöstöasiat										
eläinlääkintähuolto										
toimintamallit										
kustannuslaskelmat										
valvontakohteet, -suunnitelma										
erityisosaamisen kartoitus, työnjako										
henkilöstöasiat										
laboratorioselvitys										
maksutaksat										
raportit										
jatkorahoitushakemus										

